

PASTOR VIVEKA OCH SOLKATTENS LEENDE

ANNETTE HAALAND

Pastor Viveka och Solkattens leende

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Av Annette Haaland har tidigare utgivits:

Pastor Viveka och tanterna 2016

Pastor Viveka och hundraårsjubileet 2016

Pastor Viveka och Glada änkan 2018

Pastor Viveka och feministerna på Stockrosvägen 2020

*Konrad Visslers förunderliga resa
till Ångermanland* (på annat förlag) 2022

Citaten ur teaterföreställningen *Alice i Underlandet*, baserad på Lewis Carrolls bok, är hämtade från det verkliga Enskedespelets uppsättning från 2016, i regi av Johanna Huss.

www.albertbonniersforlag.se

ISBN 978-91-0-080176-2

© Annette Haaland 2024

Omslag: Emma Graves

ScandBook, EU 2024

För ganska länge sedan

Flickan

Det är tidigt på morgonen. Solen håller på att leta sig upp bakom hustaken. I det stora stenhuset, det som kallas Handelshuset och ligger mitt emot Margaretaparken i Gamla Enskede, öppnas en av portarna.

En flicka med ljus hår stiger ut. Hon kan vara i tioårsåldern. Flickan ser sig omkring som om hon vill försäkra sig om att ingen annan är ute. Det är det inte heller. Människorna här brukar inte vara ute klockan fyra på morgonen. Men flickan har varit vaken hela natten. Hon har suttit och tittat ut genom fönstret från lägenheten på tredje våningen där hon bor, tittat ner över parken och tvekat, väntat på att hon ska våga göra det som hon har i tankarna.

Hon stänger porten försiktigt så att den inte ska slå igen för hårt och höras uppe i huset. Håret hänger framför hennes ansikte som om hon försöker gömma sig.

I fickan har hon något hon inte borde ha.

Hon korsar Handelsvägen och går in i parken. Beslutsam nu. När håret blåser undan ser man hennes ansikte bättre. Hon är söt men ser ledsen ut, vacker och ändå olycklig.

Vid en viss sten en bit in bland träden börjar hon gräva. Ivrigt och ängsligt. Upprymd och skrämmd samtidigt. Det är en

alldeles speciell sten för den ser ut som en sköldpadda. Det går inte att blanda ihop den med några andra stenar. Den ligger också halvt skydd bakom några buskar. Ett perfekt gömställe.

Hon gräver och hackar i jorden, föser undan rötter och flyttar på en daggmask.

Detta är det enda hon har kunnat komma på att göra.

För hon står inte ut.

Om hon inte gör något kommer hon att gå under.

Flickan tar upp det hon har i fickan, ett litet platt paket, inslaget i ett blommigt tyg. Hon lägger det i hålet. Hon kommer att kunna se sköldpaddestenen från sitt fönster, i alla fall till hälften, kontrollera att ingen annan har varit här.

Sedan öser hon igen hålet. Hon lägger försiktigt tillbaka masken.

Den kan inte hjälpa att den är en mask.

Hon täcker över med några grästuvor.

När hon går ser det i stort sett ut som när hon kom. Parken ligger där med sina höga tallar, buskagen, de stora oxlarna, balsampopplarna med sin lockande, söta doft och statyn där det står: "Till minne av Enskedesamhällets första bebyggande år 1909".

Fem minuter senare ligger flickan mellan lakanen i sin säng i Handelshuset. Allt är nästan som vanligt och om hon blundar är det som om det hela aldrig har hänt.

Föreställningen

En lång förväntansfull kö ringlar sig i Margaretaparken. Det pratas och skrattas. Blåröd tältduk flaxar. Bakom det stora cirkustältet syns mindre tält, baracker och bajamajor. Det luktar jord och popcorn blandat med eteriska fläktar från de höga balsampopplarna, en flyktig men ändå distinkt doft som får Viveka att tänka på blånande sommarnätter, vass och småländska insjöar.

Det är en riktigt fin vårkväll, men folk har ändå utrustat sig med filter. Det kan bli lite kallt i tältet så här i maj, det kommer man ihåg från tidigare år.

Det är årets Enskedespel som har premiär, en underbar tillställning där nästan hundra människor från sex till åttiofyra år är med och spelar, proffs och amatörer tillsammans. För att inte tala om alla som hjälper till bakom scenen: byggare, mask- och kostymgruppen, teknikkunniga, caféfixare, informationsgruppen, dokumentationsgruppen, ja, ibland har det känts som om hela Gamla Enskede är med.

Enskedespelets föreställningar är anrika arrangemang där till och med Helen Sjöholm har varit med. Det var 1991, i uppsättningen *Lilla Dorrit*, som byggde på boken av Charles Dickens. Somliga påstår att det var då Sjöholm "upptäcktes".

I år sätter man upp *Alice i Underlandet*.

Viveka, pastor i Gamla Enskede, men även mamma, fru och en del annat, står i kön tillsammans med sin familj, mannen Pål och de fyra barnen.

– Skulle inte du vara med, Viveka? frågar en annan mamma.

– Jo. Jag var med ett tag. Men det blev inte så i slutändan.

– Det kan bli lite för mycket. Jag har inte sett röken av vare sig man eller barn den senaste tiden.

Veckorna före premiären är det intensiva repetitioner och föräldrarna till medverkande barn turas om att sova i barackerna för att vakta all utrustning som hör till ett sådant här evenemang.

En clownmålad katt går förbi. Den har ett stort leende, kavaj med krage av leopardmönstrad fuskpäls och tigerrandiga plåtåskor. Viveka tror att hon vet vem som döljer sig bakom det målade ansiktet. Viktor, den här uppsättningens gunstling. Hon hörde faktiskt regissören säga att Viktor har det där odefinierbara som skapar en stjärna.

Enskedespelets teaterföreställningar är verkligen underbara tilldragelser. Ändå har Viveka blandade känslor det här året.

Hon kastar en blick efter den gängliga figuren. Var det verkligen Viktor? Kanske det var Välle. De två ska turas om att spela Solkatten. Välle Gustavsson är en av alla amatörskådespelare som är med i uppsättningen. I vanliga fall är han politiker och tydligen på god väg att bli borgarråd. Viveka vet faktiskt inte för vilket parti. Hon är inte så intresserad av politik, något som hon har ganska dåligt samvete för. Men hon vet att Välle har varit kontroversiell i Gamla Enskede i diskussionerna om Nynäsvägen, deras alldeles egen motorväg som går rakt genom

området. Som ett spett rakt in i en levande kropp, tänker hon. Hon vet inte var bilden kommer ifrån. Men Nynäsvägen stör verkligen friden i Gamla Enskede, skaver, mullrar och stressar alla i närheten. Viveka har i och för sig inte engagerat sig så mycket i det, av den enkla anledningen att hon inte bor särskilt nära Nynäsvägen.

Borde man inte vara intresserad av politik om man är en människa som vill göra världen bättre? Det är bara det att hon har fullt upp med att bry sig om alla de ångestfyllda människor som kommer i hennes väg som pastor. Ibland känns det som om hon driver sitt eget parti, ett enmansparti mot vardagsmisär, något som det finns gott om även i Enskede. Mångas problem handlar om att de är så ensamma. Det är något hon har konstaterat under vintern som gått.

Vilket parti ska man rösta på för att folk ska bli mindre ensamma?

Ur ett av de mindre tälten ser Viveka tre kaniner titta ut och vinka åt den väntande kön. De har stora framtänder och långa vita öron som är misstänkt lika tubsockor. Två av dem är Julius och Lage. De är klasskamrater och går i fjärde klass. Julius bor i samma hus som Viveka.

Inne i tältet får de bra platser. Eller bra och bra, riktigt bekvämt kan det väl aldrig bli att sitta hopklämd med andra på en träbänk utan ryggstöd. Men det hör till. På deras bänk sitter familjen, plus Maj och hennes gamla mamma. Maj är den som driver Mostrarnas diversehandel, en butik full av underbara gamla saker. På andra sidan sitter Olavi, en reslig och långhårig man som skriver insändare och brukar demonstrera så

fort tillfälle ges. Viveka har alltid tyckt att han påminner lite om Jesus. Inte för att någon vet hur Jesus såg ut, alltså. Hon vinkar och nickar åt höger och vänster. Det är alltid många man känner på de här föreställningarna. Hon betraktar människorna omkring sig med ett slags ömhet. De är bra personer, alla på sitt eget vis. Och när de sitter tillsammans så här och väntar på att spelen ska börja får hon en fin känsla av att höra till.

Hon drar in doften av sågspån. Tält och sågspån, det får henne att tänka på gamla tiders tältmöten. Det var något de ägnade sig åt i frikyrkan när hon var ung. Några veckor på sommaren flyttade man ut gudstjänsterna i ett tält. Varför egentligen? kan man undra. Kanske var det för att sänka trösklarna så att nya människor kunde hitta in. I alla fall var det något speciellt med tältmöten. Lite extra känslösamt. Folk blev friare.

Hennes tankar avbryts av att den clownmålade katten kommer in på scenen. Solkatten med det ständiga leendet.

– Sitter ni bra? frågar han.

– Jaa, säger alla.

– Jaha. Där sitter ni och är förnuftiga, säger han och fnissar.

Bakom clownen finns en vägg som föreställer ett trapphus. Det finns åtta likadana lägenhetsdörrar och emellan dem finns det sopnedkast. Det ser ganska deprimerande och inte särskilt spännande ut. Men man anar att det kanske kommer att bli mer dramatiskt än det verkar.

– Hur kul är det egentligen? fortsätter clownen. Att gå runt och vara så där förnuftig?

Han tittar på alla i tur och ordning.

– Får jag därför be er alla att ta ert förnuft till fånga.

Vad menar han nu?

– Får jag be er att knyckla ihop det till en liten boll och stoppa det långt ner i fickan. Får jag istället be er att gräva djupt ner i hjärnbarken och fiska fram er fantasi. För det här är bara nonsens. Total galenskap. Får jag be er att öppna korp-gluggarna och vässa vansinnet, för nu kör vi, ropar Solkatten triumferande.

Två röster från några man inte ser, men som antas befinna sig bakom någon av alla dörrarna, pratar med Alice. De säger att hon måste anstränga sig och att hon måste växa upp någon gång. Alice kommer utrusande ur en av dörrarna. Hon är arg och man förstår att hon inte alls har lust att växa upp. Alice spelas i själva verket av två likadant klädda flickor som uppträder tillsammans. Ibland talar de samtidigt, ibland har de varannan replik. De två byts hela tiden ut så att det kommer två nya med likadana röda T-shirtar, jeans och grå luvtröjor. Det är faktiskt ganska genialiskt.

Inom kort kommer den vita kaninen, eller de vita kaninerna. De är säkert tjugo stycken. Alla måste ju få vara med och ha en roll.

Så befinner sig Alice nere i Underlandet och galenskaperna börjar. Det är fullt ös på scenen som myllrar av intressanta figurer och publiken är med på noterna. Viveka fascinerats för en stund av kostymerna. Den gröna larven har en grön sov-säck på sig, där fötterna och armarna sticker ut, och en grön huvudbonad som liknar ett litet torn. Viveka lyckas inte klura ut vad de har använt för att få till den där makalösa hatten.

Kostymerna är nog det hon gillar mest.

Men ... alla Alice möter är så konstiga och svåra att få kontakt med. Det inger en obehaglig känsla. Alice lyckas inte heller skapa någon reda i det som händer henne. Det mesta förblir obegripligt.

”Om jag inte är mig själv, vem är jag då?” är en av hennes repliker.

Just det. Om jag inte är mig själv, vem är jag då? tänker Viveka. Hon har verkligen inte varit sig själv det senaste halvåret.

Hon vrider sig lite besvärat på bänken, sträcker på sig för att få ner luft i lungorna.

Hon är inte heller säker på att hon gillar Solkatten. Katten som smajlar och dyker upp där man minst anar det. Katten som är ett enda stort leende, som är sitt leende.

En clown.

Solkatten har ett slags charm, han lyfter föreställningen, men han är faktiskt också ganska underlig. Det är något ogripbart med clowner som ger Viveka olustkänslor.

Hon anade att det skulle bli så här. Så varför följde hon med? De andra i familjen ville det. De brukar alltid gå hit ihop. Och det brukar alltid vara trevligt. Inte bara trevligt, det brukar vara magiskt och underbart.

Men inte det här året.

Det känns som om hon inte får syre. Hjärtat fladdrar i bröstet. Hon sneglar på Maj, vill inte att hon ska tycka att hon betar sig underligt, och försöker ta djupa andetag, så diskret det går.

Kanske jag inte klarar av Solkatten för att den påminner om mig själv, tänker hon. Jag ler och ler och visar inte vad jag känner. Leendet kommer att vara det sista som är kvar när resten av mig är borta.

De vita kaninerna kommer injoggande med paraplyer som det står PAUS på.

Viveka vecklar ut sin stela kropp. Det är skönt att sträcka på sig. Folk strömmar ut ur tältet för att förlusta sig med varmkorv, popcorn och hembakta bullar. Viveka följer efter Maj och hennes mamma. Nu ska hon väl lyckas få lite frisk luft i alla fall.

Ett nytt inslag är showen ute i parken under pausen. Artisten är elddansare, en kvinna som blir presenterad som Luisa och är typ tio år yngre än Viveka. Hon går upp på scenen iförd svart korsettliknande topp, shorts och svarta stövlar med tiocentimetersklackar. En ganska spektakulär uppenbarelse. Viveka konstaterar i sitt stilla sinne att hon själv inte såg så där sexig ut när hon var i fyrtioårsåldern. Inte när hon var tjugofem heller för den delen. Men hon har i och för sig aldrig haft någon sådan där utstyrsel heller.

Hon tycker att Luisa ser vagt bekant ut.

Musiken, en tung dunkande rytm, drar igång. Luisa börjar med att tända ett eldklot i en lina som hon svänger runt sig själv. Bara det verkar riskabelt. Sedan börjar hon snurra elden på ett invecklat sätt. Hon dansar med den, liksom flirtar med den, men vet också att den är farlig, får man känslan av. Skymningen som har börjat sänka sig över parken gör att eldklotet får större effekt. Kvällsljuset, tälten, barackerna och trädens silhuetter som omgärdar scenen skapar en trolsk stämning.

Luisa snurrar eldklotet runt halsen. Plötsligt har hon en stång med roterande eld i varje ände som hon snurrar åt

alla håll, runt hela sig. Det är suggestivt och vackert. Luisa trollbinder publiken. Hon dansar mjukt men tveklöst, omgiven av eld.

Viveka vet var hon har sett henne nu. Det var häromdagen på konditoriet, och då tänkte hon på att hon hade en stor, mystisk tatuering på ena armen.

Musiken blir hetsigare och hetsigare, dansen vildare och vildare. Publiken blir mer och mer uppslukad, skymningen tätare och tätare, elden farligare och farligare.

Luisa är ett med elden.

Så är det plötsligt slut.

Allting är knäpptyst i några sekunder.

Sedan bryter applåderorna lös. Folk jublar.

– Lucifers sigill, säger en röst bredvid Viveka.

Det är Povel som har smugit sig upp vid Vivekas sida där han nu står lätt framåtböjd och mumsar på en gigantisk chokladboll. Rocken är felknäppt som vanligt. En ung, gammal man. Povel är Vivekas medhjälpare i kyrkan, kan man säga. Han sköter räkenkaperna. På fritiden är han väldigt intresserad av sådant som korsord och chiffer av olika slag.

Povel har vinterrocken på fast det är vår, och den är dessutom full med något som liknar katthår.

Viveka ser frågande på honom. Han fortsätter:

– Sigill är symboler som används i rituellt magi. Lucifer representerar frihet och oberoende, kunskap, vishet och makt.

Povel låter som om han läser högt ur en lärobok. Det gör han i och för sig alltid, även när han pratar om vädret eller vad han åt till lunch.

Viveka förstår nu att han talar om Luisas tatuering.

– Det är skillnad på luciferianer och satanister, förklarar han. Luciferianer tror oftast inte att Satan finns på riktigt. Han är bara en symbol, medan vissa satanister tillber en makt som de upplever som en faktiskt existerande realitet. Lucifers sigill används för att skapa kontakt med Lucifer eller Satan. Om sigillet är blått eller lila står det för Lucifer. Om det färgas rött eller orange representerar det Satan.

– Men hennes tatuering har ju ingen färg, påpekar Viveka.

– Då kan man inte veta vilket, säger Povel.

Så är det dags för andra akten.

– Ja, men visst är det fånigt och dumt, obegripligt och banalt och knäppt, va? Ja alltså, det här som vi brukar kalla för livet. Eller vardagen.

Det är Solkatten som inleder.

Bakom en plywoodvägg i kulisserna står en vitklädd figur med stort huvud, slutna ögon och stort grått hår. Tittar man närmare ser man att den omfångsrika frisyren har skapats av ett tiotal toalettpappersrullar, med papper och allt. Det är Hertiginnan, spelad av Mini Möller.

Mini anstränger sig för att fokusera. Nu är det snart hennes tur. Hon går in i sig själv, försöker samla och hålla sin energi för att kunna ge allt på scenen.

Man kunde lätt tänkt sig Mini som Alice. Hon skulle ha blivit en betagande huvudrollsinnehavare och hon är för övrigt en av de få proffsskådespelare som är med i uppsättningen. Men nu var regissörens tanke att Alice skulle spelas av många, och av barnen. Det passar Mini bra för den delen. Anledningen till att hon en gång drogs till teatern var inte tanken på att stå där själv

och glänsa. Det var mer idén att få ingå i något större än sig själv, en ensemble som jobbar tillsammans mot ett gemensamt mål, en motvikt mot det individualistiska. Hon älskar att gå in i en fiktiv värld tillsammans med andra.

Mini petar på en toalettpappersrulle som är på väg att trilla ur frisyren. Hertiginnan är inte direkt någon skönhet. Om henne står det i berättelsen att Alice inte ville vara nära henne eftersom hon var så förfärligt ful. I John Tenniels klassiska illustrationer av boken har Hertiginnan stor uppåtnäsa, gigantisk mun och hakor som smälter ihop med halsen. Tenniel inspirerades tydligen av konstnären Quentin Matsys målning *The Ugly Duchess*, som i sin tur sägs vara ett porträtt av Margaret, Countess of Tyrol. Hon hade rykte om sig att vara den fulaste kvinna som någonsin har existerat.

Mini tycker att det är ett intressant sammanträffande att hon fick just den här rollen. Hon har nyligen börjat inse till fullo vilka ytterst blandade känslor hon har inför att vara vacker. Hur det har påverkat hennes liv, den hon har blivit. Hon känner sig tagen som gisslan. Hon känner sig förminskad. På senare tid har hon också känt sig mer och mer arg.

Mini kan inte fokusera. Hon försöker tänka på att det finns recensenter i publiken och att det är viktigt att de får se henne göra en bra prestation. Men inte ens det hjälper.

Felet är Solkatten. Solkatterna. Och alla andra med, för den delen.

Viveka sitter och funderar på det Solkatten säger om att livet är fånigt, dumt, obegripligt, banalt och knäppt.

Instämmer, tänker hon. I alla fall obegripligt och knäppt.

Känslan av andnöd kommer tillbaka. Hon stirrar irriterat på sin familj, som om det är de som har lagt beslag på allt syre.

– Jag måste kissa, drar hon till med, och klämmer sig omilt förbi Maj och hennes gamla mamma som mödosamt måste ställa sig upp för att Viveka ska komma förbi.

När hon kommer bort till tältöppningen ställer hon sig där och försöker må bättre, blundar och vill tänka på något ro-givande, men kan inte komma på något.

Hon ser sig omkring och upptäcker att barnens mattelärare står en bit bort och iakttar henne fundersamt.

På scenen är det dags för Alice att ha en konversation med Solkatten. Hon ska säga:

”Du kanske kan hjälpa mig?”

Han ska svara:

”Tyvärr, jag skulle önska att jag ville.”

Fast han säger det inte, för han är inte där.

Alice, som alltså är två personer, tittar sig rådvill omkring. Ingen leopardmönstrad fuskpäls, inga tigerrandiga platåskor någonstans.

Vad pinsamt! Tänk att detta händer på premiären och allt. Alice hämtar sig emellertid och gör om det hela till ett slags monolog där de väver in även Solkattens repliker. Det är bra jobbat. De som inte kan pjäsen märker nog inte ens att det blev fel.

Men vart har Solkatten tagit vägen egentligen?

Viveka känner sig fortfarande märklig och nu är hon kiss-nödig på riktigt. Hon bestämmer sig för att gå på toan. Hon sade ju dessutom att hon skulle det. Viveka gillar inte att ljuga.

Hon gillar i och för sig inte bajamajor heller. Bajamajor

utgör ett koncentrat av äcklighet. De är alltid grisiga med geggigt toapapper och annat onämnbart på golvet. De är små och trånga så att den kväljande luften står stilla och så att man måste nudda de motbjudande väggarna för att få plats. Och allt detta innan man ens har börjat göra det man är där för.

Hon rundar det stora tältet. Det börjar skymma. Hon aktar sig för att snubbla på tältlinorna som löper kors och tvärs, men lyckas ändå snava över något i gräset. Vid sina fötter ser hon en stor slägga som ligger slängd bredvid tältduken. Den ser ut som rena mordvapnet, men är förmodligen kvarglömd sedan de reste tältet, tänker hon.

Två kaniner går förbi henne.

Hon passerar kostymtältet och baracken där man kan sova över. En lampa ger ifrån sig ett svagt ljus och någon rör sig där inne.

På andra sidan står de blå bajamajorna på rad.

Hon drar upp den första dörren och lyser för säkerhets skull med mobilen. Där är det precis så äckligt som man kunde förvänta sig. Och inget papper.

I den andra finns ingen toalettring.

Den tredje är upptagen.

Hon drar upp den fjärde dörren och lyser.

Först förstår hon inte vad hon ser. Det verkar som om någon har dumpat en hög med kläder där inne. Under en sekund tänker hon att bajamajan använts som omklädningsrum. Men sedan inser hon att de tigerrandiga platåskorna som är slängda i ena hörnet sitter fast i ett par ben.

Benen sitter fast i en kropp som ligger framåt över själva toastolen.

Viveka drar häftigt efter andan. Hon tar ett steg framåt och rör vid varelsens rygg. Ingen reaktion.

Det finns bara en som har tigerrandiga plåtåskor. Eller två, de två som turas om att spela Solkatten.

– Viktor? säger hon. Välle?

Rösten bär inte riktigt.

Sedan är det som att hennes kropp får fart. Hon försöker kolla Solkattens puls. Olika inpräntade råd far igenom hennes huvud. Andning – blödning – chock. Framstupa sidoläge. Hon försöker lyfta upp den slappa kroppen, vill inte att Solkatten ska ligga här, på ett äckligt dass med glasartad blick. Hon tappar mobilen, lyfter igen, om hon bara lyckas få ut honom från dasset kommer allt att ordna sig, tänker hon snurrit. Han är ofantligt tung, det går inte, och tänk om hon skadar honom.

Hon gör ett förvirrat försök att flytta hans huvud lite så att han ska slippa stirra ner på det grisiga golvet. Hon blir kladdig om händerna.

Solkatten andas inte. Viveka tänker på mun mot mun-metoden och hjärtmassage, gör ett sista desperat försök att få ut honom ur bajamajan, men halkar, tappar greppet och trillar själv ut. I skenet från en gatlykta i parken ser hon att hennes händer är helt blodiga.

Solkatten ligger där inne med huvudet täckt av klabbigt blod.

Viveka sitter på marken och känner leran tränga igenom sina byxor medan det sakta sjunker in i henne att Solkatten är död. Stendöd.

Inte bara död, ingen med skallen täckt av blod har dött en fridfull, naturlig död. Nej. Solkatten har blivit utsatt för ett brott.

Han är helt enkelt ihjälslagen.

Hon stirrar in i dunklet i bajamajan och inser att hon inte vet om det är Välle eller Viktor som ligger där inne.

Den stora, slappa clownmunnen ler ett vanvettigt leende.

I.

Det gick bra, tänker Viveka.

Och det här går också bra, vilket är viktigt. Väldigt viktigt.

Fikabordet i kyrkans församlingsvåning är uppdukad med godsaker av sällan skådat slag. Bland läckerheterna finns också ett stort fat pariserbullar som Viveka har gjort, sockriga och fyllda med vaniljkräm. De ser i alla fall hyfsade ut, konstaterar hon med en viss lättnad. Hon har tillbringat största delen av natten med att baka. Hennes uppgift var egentligen att göra en påsktårta. Jodå, det fanns ett recept på nätet som hon föll för, en ljuvlig skapelse översållad med rosa, gula och orange spritsade rosor. Men det måste ha varit något fel på krämen för rosorna flöt liksom ut över tårtan som såg helt missbildad ut. Då var klockan åtta på kvällen. Man har väl någon stolthet. Hon bestämde sig för att göra en ny. Men krämen blev för hård så att rosorna trillade av. Då var klockan halv tolv. Till slut blev det pariserbullar. Då var klockan tre. Hon orkar inte tänka på det. Kanske jag är någotsånär bra på bullar i alla fall, tänker hon. De blev förstås ganska platta.

Folk dricker i alla fall kaffe av hjärtans lust.

Fast vid ett bord ser hon en person som sitter för sig själv. Ingen borde behöva sitta ensam på kyrkkaffet.

– Mejlar du texten ikväll då? frågar Biggan, den av de yngre tanterna som har hand om *Församlingsbladet*, kyrkans lilla tidning eller vad man ska kalla den.

Snarare informationsblad kanske.

– Javisst, säger Viveka.

Usch, det har hon helt glömt bort. Hon har ingen aning om vad hon ska skriva. Det ska vara något uppmuntrande och med substans. Kanske hon kan ta något gammalt. Folk glömmar som tur är ganska snabbt vad de har läst.

Viveka hjälper Gull-Britt som har tappat sin käpp samtidigt som hon flyttar på sig så att alla ska få plats att ta fika. Påskdagen är en av de söndagar då flest svenskar går i kyrkan. Det stämmer även i Enskede frikyrka vilket såklart är kul. Men det finns också stora förväntningar. Det ska vara extra storslaget fika och extra fantastisk predikan. För att inte tala om musiken. Den är nästan viktigast. Det gäller att få med alla viktiga psalmer så att ingen blir missnöjd. De yngre vill dessutom ha andra, lite svängigare sånger, något som inte alltid uppskattas av de äldre. Speciellt inte om de är på engelska.

Någon har satt sig vid den ensamme nu i alla fall.

Viveka hjälper till med att fylla på nybryggt kaffe i termosar medan hon lyssnar på konversationen vid bordet närmast henne. Ingen kan undgå att höra Bertils kraftfulla stämman. Bertil är en äldre man som nyss har blivit medlem i kyrkan. Han har blivit frälst på äldre dar. Det är intressant och lite ovanligt att människor kommer på när de är över nittio att de ska bli kristna. Bertil har dessutom blivit frälst på det där gamla traditionella sättet som ingen blir frälst på längre, känns det som: "När invid korset jag böjde mig, ropande Jesus förbarma

dig, han i sin kärlek då frälste mig. Ära ske hans namn.”

Nummer 595 i *Psalmer och sånger*.

Frälst. Det betyder ”räddad”. Räddad från vad? har Viveka börjat tänka. Vad menar vi egentligen när vi säger att någon är frälst? Räddad från synden. Jesus dog för våra synder. Det är det glada budskapet. Men hur många går runt och tänker på synd nuförtiden? Och om man inte tänker på det, vad blir det då för något glatt med det hela?

Fast Bertil verkar förstås glad.

Bertil är förresten en både charmerande och karismatisk man som älskar att berätta historier. Just nu sitter han vid ett bord med äldre damer och några av söndagsskolebarnen. Han är iförd skjorta, väst, kavaj och sin prickiga fluga och han lägger ut texten om hur det var i Gamla Enskede under andra världskriget. Han har i hela sitt liv bott i Handelshuset, bredvid Margaretaparken.

– I Margaretaparken fanns det hästar, hör Viveka honom säga. Det var hästar som bönderna hade blivit tvungna att lämna ifrån sig till militären.

Det är lite spännande att tänka sig. Barnen lyssnar med runda ögon.

– Och min far fick lämna sina bildäck till militären så vår Ford stod uppladdad hela kriget.

– Det fanns potatisodlingar i parken också, lägger Gull-Britt till. Och längs hela Sockenvägen, i mitten i pilallén, låg det vedstaplar.

Gull-Britt är Bertils granne, även hon ny i kyrkan. Hon har tidigare varit med i pingstförsamlingen i Örby, men nu har Bertil fått henne att följa med hit. Hon är den minsta tant

man kan tänka sig, med pingstknut och rättfram blick. Sådan har Gull-Britt varit sedan de lärde känna henne. Hon växte upp i Enschede, var först hemmafru och utbildade sig sedan till undersköterska.

Det är ju närmare och mer praktiskt på alla sätt och vis att gå till en kyrka som ligger där man bor. Gull-Britt älskar bönemöten och har varit på varenda samling och andakt sedan hon blev medlem.

–Ikväll är det väl bönemöte? frågar hon Viveka.

–Inte ikväll, Gull-Britt.

Gull-Britt flackar lite osäkert med blicken.

–Nähä, säger hon besviket.

–Men imorgon, då är det nattvardsandakt.

–Bra. Då kommer jag.

Viveka betraktar Gull-Britt, en aning bekymrat. Det är som att hon börjar få svårt att hålla reda på saker. Och blicken är inte lika klar som förut.

–I vår trappuppgång fanns det en tysk under kriget. Jag minns inte vad han hette men alla kallade honom Deutsch, berättar Bertil.

–Han hette Vollmar Egger, påpekar Gull-Britt.

Det kommer hon i alla fall ihåg.

–Han hade en dotter också. Henne var det lite synd om.

–Hon hette Sieglinde, fyller Gull-Britt i.

–Varför var det synd om henne? undrar Julius, som är med i kyrkans söndagsskola.

–Alla var väl inte så snälla eftersom hennes pappa var tysk. Vi barn tyckte att Deutsch pratade konstigt och när han sade något var man aldrig säker på att man hade förstått vad han

menade. Han verkade inte ha något riktigt jobb men födde upp gäss och kaniner i burar i Slakthusskogen. Hon Sieglinde brukade valla gässen lite här och var.

En som lyssnar intensivt på samtalet är tioårige Lage, som också har börjat komma till söndagsskolan. Han verkar väldigt intresserad av andra världskriget. Och här sitter ju flera som var med på den tiden. De vet hur det var på riktigt.

– Gillade Deutsch Hitler? undrar Lage.

Viveka tänker att det nog är första gången hon har hört honom säga något.

– Det verkade så, säger Bertil.

– Var de fina? frågar Julius.

– Vilka då? undrar Bertil.

– Kaninerna.

– Ja. Men de hade dem för att äta upp dem. Det var dåligt med mat under kriget, förstår du.

Julius ser bestört ut.

– Ibland ville Deutsch låna vår telefon för de hade ingen egen, och en gång började han prata om kriget med pappa. De kom inte överens alls. Till slut nästan skrek de och pappa bad Deutsch att gå. Jag var tio år och hade gömt mig bakom köksdörren för att se vad som hände. Deutsch blev rasande på pappa. Innan han gick sade han: ”När Tyskland har ockuperat Sverige ska jag ange dig för det här. Och det dröjer inte länge.”

– Han var obehaglig, jag kommer ihåg honom, säger Viola, som också har bott i Enskede i hela sitt liv. Jag tog pianolektioner i det huset. Det gick rykten om att han var utsänd av Tyskland för att hjälpa till att förbereda ett tyskt maktövertagande. Men ingen visste säkert. Jag undrar vart han tog vägen efter kriget?

– De bodde kvar ett tag, har jag för mig. Men sedan försvann de. Jag vet inte vart.

Viveka håller upp det sista kaffet. Hon betraktar sina pariserbullar och funderar på om det kommer att bli några över att ta hem till familjen. De brukar påpeka att de aldrig får något hembakat.

”Du bakar bara till dem i kyrkan”, klagar barnen.

Det borde kunna bli minst två påsar bullar över att döma av åtgången så här långt, tycker Viveka.

– Tänk nu på att ni bara får ta tre av varje, hör hon någon säga.

Vid fikabordet står hela familjen Skog. De har sex barn. Vem lär sina barn att ta tre av varje sort? Man tar väl en av varje sort. Folk har faktiskt ingen vidare hyfs. Dessutom vill pappa Skog veta exakt vad det är för innehåll i varje bakverk.

Men det viktigaste är väl kanske att de känner sig välkomna i kyrkan.

Tre kvart senare är det bara Bertils bord som är kvar. De som diskade efter kyrkkaffet har just sagt tack för idag och gått hem.

– Viveka, glöm inte att de ska komma och titta på stora rummet i källaren, ropar Ingvar, församlingens ordförande, medan han pillar på sig ett par galoscher.

Är det inte otroligt gammaldags med galoscher? Men det är i och för sig mars och väldigt slabbigt ute. Rummet i källaren får jag i alla fall inte glömma, tänker Viveka.

Bertil är nu inne på att berätta om hur det var när en sovjetisk bomb slog ner i Eriksdalslunden på Södermalm.

– Jag hade just gått och lagt mig. Jag sov i en sådan där utdragbar säng och när det small gick den isär så att jag hamnade på golvet. När vi tittade ut såg vi ett lysande föremål som stod stilla på himlen.

Viveka upptäcker att alla pariserbullar är uppätta, varenda en. Typiskt också.

När Gull-Britt ska gå hittar hon inte sina glasögon.

– Du har inte lagt dem i väskan då? frågar Viveka och kastar en blick ner i Gull-Britts väl tilltagna handväska.

Då får hon se att Gull-Britt har proppat väskan full med bullar.

Jo, det är pariserbullarna, hennes pariserbullar som hon tänkte ta med hem.

Viveka tittar på Gull-Britt. Hon ser brydd ut. Men det är svårt att veta varför.

– Gull-Britt ..., börjar Viveka, men sedan kommer hon av sig.

Gull-Britt står där, denna lilla tant som är så fin och älskar bönemöten och allting. Visserligen är det inte helt okej att sno med sig fikat hem efter kyrkkaffet men om Gull-Britt nu har gjort det så finns det säkert en anledning. Hon kanske ska bjuda hem någon och är för trött för att baka eller så.

– Hoppas att du hittar glasögonen, Gull-Britt, nöjer Viveka sig med att säga.